

KARİYER KARAR PIŞMANLIĞI VE AKADEMİK ERTELEME ARASINDAKİ İLİŞKİDE KARİYER UYUMUNUN ARACI ROLÜ

THE MEDIATING ROLE OF CAREER ADAPTABILITY IN THE RELATIONSHIP BETWEEN CAREER DECISION REGRET AND ACADEMIC PROCRASTINATION

Hacı Arif DOĞANÜLKÜ
Çukurova Üniversitesi
Kariyer Merkezi
adoganulku@cu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2055-7511

Gürcan ŞEKER
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
gurcanseker@ohu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6633-7859

Geliş Tarihi:

19.08.2022

Kabul Tarihi:

07.03.2023

Yayın Tarihi:

31.03.2023

Anahtar Kelimeler

Kariyer karar
pişmanlığı
Kariyer uyumu
Akademik erteleme
Üniversite öğrencisi

Keywords

Career decision
regret
Career adaptability
Academic
procrastination
University student

ÖZ

Üniversite öğrencilerinde yoğun olarak görülen eğilimlerden birisi akademik ertelemedir. Öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerini azaltmaya yönelik yapılacak uygulamalarda, akademik erteleme ile ilişkili değişkenleri belirlemek önemli yol göstericilerden birisi olacaktır. Bu bağlamda yürütülen bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin kariyer karar pişmanlıkları ile akademik ertelemeleri arasındaki ilişkide kariyer uyumunun aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde öğrenim gören 304 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların 193'ü kadın, 111'i erkektir. Öğrencilerin yaş aralıkları 17 ile 29 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları 20.38'dir. Veri toplamak amacıyla Kariyer Karar Pişmanlığı Ölçeği, Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği- Kısa Form ve Akademik Erteleme Ölçeği kullanılmıştır. Veriler Pearson korelasyon analizi ve yapısal eşitlik modelleme yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda akademik erteleme ile kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyumu arasında anlamlı ilişkilere ulaşılmıştır. Ayrıca kariyer uyumunun kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide aracı role sahip olduğu araştırmada ulaşılan bir diğer sonuçtur. Ulaşılan sonuçlar kuramsal açıklamalar ve geçmiş araştırmalar ışığında tartışılmıştır.

ABSTRACT

One of the most common trends among university students is academic procrastination. Determining the variables related to academic procrastination will be one of the important guides in the applications to reduce students' academic procrastination tendencies. In this context, this study aimed to examine the mediating role of career adaptability in the relationship between university students' career decision regrets and academic procrastination. The participants of the research consisted of 304 undergraduate students studying at Niğde Ömer Halisdemir University. 193 of the participants were female and 111 were male. The age range of the students varies between 17 and 29 and the average age is 20.38. Career Decision Regret Scale, Career Adaptability Scale-Short Form and Academic Procrastination Scale were used to collect data. Data were analyzed using correlation analysis and structural equation modeling method. As a result of the research, significant relationships were found between academic procrastination, career decision regret and career adaptability. In addition, it is another result of the research that career adaptability as a mediating role in the relationship between career decision regret and academic procrastination. The results are discussed within the framework of the relevant literature.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1164558>

Atıf/Cite as: Doğanülkü H. A., ve Şeker, G. (2023). Kariyer karar pişmanlığı ve akademik erteleme arasındaki ilişkide kariyer uyumunun aracı rolü. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 13(1), 205-219.

Giriş

Geçmişten bu yana yapılmış olan birçok araştırma, akademik ertelemenin üniversite öğrencilerinde yaygın bir biçimde görüldüğünü ortaya koymaktadır (Ellis ve Knaus, 1977; Klassen vd., 2008; Potts, 1987; Rabin vd., 2011; Solomon ve Rothblum, 1984). Hatta yurtdışında yürütülen bazı ampirik çalışmalarda öğrencilerin %70'e varan kısmında düzenli olarak erteleme görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır (Klingsieck vd., 2013). Steel (2007) tarafından ortaya konulan ve yaygın olarak kabul gören tanımı ile erteleme, kaçınılmaz olumsuz sonuçlarına rağmen bir eylemin ya da görevin gönüllü ve gereksiz olarak geciktirilmesidir. Bu tanımla paralel olarak akademik erteleme ise akademik alanda bir eylemin ya da görevin başlamasını ve/veya tamamlanmasını geciktirmeye yönelik irrasyonel yatkınlık olarak tanımlanmaktadır (Senécal vd., 2003).

Erteleme üzerine teorik ve ampirik çalışmaları meta-analitik olarak inceleyen Steel (2007) ertelemenin vicdani olarak bireyleri etkileyen bir durum olduğunu ayrıca sağlık, zenginlik ve mutluluk gibi değişkenler ile olumsuz yönde ilişkili olduğunu bulmuştur. Bunun yanında alanyazında yer alan araştırmalar incelendiğinde akademik erteleme ile motivasyon (Rebetez vd., 2015), başarısızlık korkusu (Hagbin vd., 2012), düşük hedef yönelimi (Gustavson vd., 2014) ve psikolojik sorunlar (Krause ve Freund, 2014) arasında güçlü ilişkiler olduğu görülmektedir. Diğer yandan akademik erteleme ile bireylerin kariyerine yönelik değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmalara bakıldığında ise sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılmaktadır. Var olan bu araştırmalar incelendiğinde, akademik ertelemenin bireylerin kariyeri ile de ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle kariyer kararsızlığı ile akademik erteleme arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğunu ortaya koyan araştırmalar mevcuttur (Güneş ve Korkut-Owen, 2021; Jamali vd., 2015). Dolayısıyla üniversite öğrencilerinin kariyerlerine yönelik duyguları ve davranışları da onların akademik ertelemeleri ile ilişkili olabilir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin akademik erteleme eğilimlerinin kariyer kararlarına yönelik pişmanlıkları ve kariyer uyumları ile birlikte ele alınması, akademik erteleme eğilimini açıklamada önemli bir role sahip olabilir.

Kariyer Karar Pişmanlığı, Kariyer Uyumu ve Akademik Erteleme Arasındaki İlişkiler

Kariyer uyumu, bireylerin kariyer gelişim görevleri, kariyer geçişleri ve iş yaşamında karşılaştıkları zorluklar ve sorunlar ile baş etmelerine yardımcı olan kaynaklar olarak ifade edilmektedir (Savickas, 1997). Kariyer uyumu Savickas'ın (2005) Kariyer Yapılandırma Kuramı'nın en önemli yapı taşlarından birisidir. Kariyer Yapılandırma Kuramı bağlamında kariyer uyumu, kariyer karar süreçleri ve sonuçlarından hem etkilenebilmekte hem de onlar üzerinde etkili olabilecek nitelikte olan psiko-sosyal kaynaklardır (Savickas ve Porfeli, 2012). Dolayısıyla kariyer uyumu başka bir kariyer değişkeni olan kariyer karar pişmanlığından etkilenebilir. Bunun yanında Kariyer Yapılandırma Kuramı bağlamında kariyer uyum yetenekleri, bireylerin eğitsel, akademik ve sosyal yaşantıları üzerinde de etkili olabilecek bir destek kaynağı olarak ifade edilmektedir (Nye vd., 2018; Savickas ve Porfeli, 2012). Bu durum ise kariyer uyumunun akademik erteleme üzerinde önemli bir yordayıcı değişken olmasına kaynak olabilir. Yeniden ifade edilecek olursa akademik erteleme ve kariyer karar pişmanlığı, bireylerin gerek kariyer gelişim süreçlerinde gerekse iş yaşamlarında karşılaştıkları bu zorlukların hem nedeni hem de sonucu olarak dikkate alınması gereken iki önemli değişken olarak ifade edilebilir. Dolayısıyla araştırmanın aşağıda sunulan hipotezlerinin geliştirilmesinde, aracı modelin oluşturulması ve yapılandırılmasında kariyer yapılandırma kuramı önemli bir teorik dayanak sağlayıp, ışık tutmuştur.

Bireyler yaşamı boyunca çeşitli kararlar vermek durumundadır ve bu kararların en önemlilerinden biriside, yaşamındaki etkisi bakımından düşünüldüğünde, kariyer gelişim sürecinde verdiği kararlardır (Kuzgun, 2000). Bireylerin kariyer gelişim sürecinde verdiği kararlar, icra edeceği mesleği ve iş alanını belirlemesinin yanı sıra kişinin geleceğini planlaması ve yaşam standartlarını belirlemesi açısından da önemlidir (Yeşilyaprak, 2013). Bireylerin kariyer kararlarına ilişkin yaşadıkları memnuniyetsizlik pişmanlık duygusunu da beraberinde getirebilir. Çünkü kariyer kararları pişmanlık duygusunun yaşanabileceği önemli karar alanlarından birisidir (Erdurcan ve Kırdök, 2017). Pişmanlık, bireylerin yaptıkları eylemleri daha farklı yapmış olsalardı şimdiki durumdan daha iyi olacağına yönelik düşüncesi ya da bu düşünce ile birlikte yaşadığı olumsuz duyguları yansıtır (Zeelenberg vd., 1998). Kariyer gelişim alanında yaşanan pişmanlık durumu ise, kariyere ilişkin verilen kararlar ve kariyer davranışları ile ilgilidir (Erdurcan ve Kırdök, 2017).

Bireyler kariyer seçimlerini, birtakım beklentiler doğrultusunda yapmaktadır. Kariyer seçimlerine yönelik verilen kararlar sonucunda beklentilerin karşılanmaması kariyer kararlarına yönelik olarak pişmanlığı da beraberinde getirecektir (Erdurcan ve Kırdök, 2017). Kariyer karar pişmanlığının bireylerin, çalıştıkları alanda iş ve yaşam doyumunun yeterli düzeyde olmadığından nedenlerinden biri olduğu söylenebilir. Bunun yanında pişmanlığın

güçlü bir duygu olduğu düşünüldüğünde, bu duygunun bireylerin mesleki ve iş planlarında verecekleri kariyer kararlarını etkileyebileceği göz ardı edilmemelidir. Literatürde kariyer karar pişmanlığı ile ilgili sınırlı sayıda çalışma (Brehaut vd., 2003; Doğanülkü ve Kırdök, 2021; Erdurcan ve Kırdök, 2017; İpek vd., 2020; Karatepe vd., 2021; Polat, 2019) yer almasına karşın, kariyer kararlarına ilişkin oluşan pişmanlık duygusunun bireyin eğitim yaşamıyla ilgili süreçleri olumsuz yönde etkileyebilecek bir durum olabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda kariyer karar pişmanlığı, bireylerin akademik erteleme eğilimlerindeki artışla pozitif ilişkili olabilir. Çünkü pişmanlık güçlü ve olumsuz bir duygu olarak ifade edilmektedir (Zeelenberg vd., 1998). Araştırmalar ise olumsuz duyguların erteleme ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Blunt ve Pychyl, 1998; Fee ve Tangney, 2000). Dolayısıyla kariyer karar pişmanlığına bağlı öğrenciler akademik erteleme gösterebilir. Ayrıca kariyer karar pişmanlığı yaşayan öğrenciler, bu kararları sonucu yapmaları gereken eylemleri gerçekleştirirken memnuniyetsiz olabilirler. Ancak öğrencilerin memnun olmadığı ve sevmeden yapmak zorunda kaldığı faaliyetlerin akademik ertelemeye neden olduğu ifade edilmektedir (Steel, 2007). Dolayısıyla kariyer karar pişmanlığı öğrencilerin akademik ertelemelerindeki artış ile ilişkili olabilir. Bu bağlamda, test edilmek üzere aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₁: Kariyer karar pişmanlığı, akademik erteleme üzerinde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcıdır.

Bireylerin kariyer yaşantılarına ilişkin önemli bir diğer yapı ise kariyer uyum yetenekleridir. Kariyer yapılandırma kuramının önemli bir ögesi olan kariyer uyum yeteneği, gelişimsel görevlerle başa çıkma, çalışma hayatına katılma, iş piyasası ve iş hayatındaki değişikliklerle ilgili beklenmedik ihtiyaçlara uyum sağlamakla ilgili bir dizi bireysel yeterlilikleri ifade etmektedir (Savickas ve Porfeli, 2012). Kariyer yapılandırma kuramı, kariyer uyumu için dört boyut tanımlamıştır. Bunlar ilgi, kontrol, merak ve güvendir. *İlgi* gelecek üzerine yoğunlaşma, *kontrol* yaşam üzerindeki denetimi ele alma, *merak* araştırma ve öğrenme girişimlerinde bulunma, *güven* ise kariyer engelleri ile başa çıkabilmeyi ifade etmektedir (Savickas, 2013).

Kariyer uyumu, bireyin kariyer gelişim sürecinde ve kariyere ilişkin davranışlarında dikkate alınması gereken bir yeterlidir. Özellikle iş yaşamına geçiş aşamasında bulunan üniversite öğrencileri için kariyer uyumu kritik bir öneme sahiptir. Çünkü iş gücü piyasasında meydana gelen değişiklikler bireylerin uyum sağlama becerilerinin güçlü olmasını gerekli hale getirmiştir ve bu durum kariyer uyumunu üniversite öğrencileri için önemli bir yetkinlik durumuna dönüştürmüştür (Merino-Tejedor vd., 2016). Bunun yanında ilgili alanyazın incelendiğinde kariyer uyumunun umut (Buyukgoze-Kavas, 2016; Santilli vd., 2014), yaşam doyumu (Ginevra vd., 2018; Hirschi, 2009), kişilik özellikleri (Eryılmaz ve Kara, 2017; Özdemir, 2019) ve esneklik (Bimrose ve Hearne, 2012; Santilli vd., 2020) gibi önemli değişkenlerle ilişkili olduğunu ortaya koyan çok sayıda çalışma yer almaktadır. Üniversite öğrencileri için önemli bir yetkinlik olan kariyer uyumu onların akademik ertelemeleri ile de ilişkili bir değişken olabilir. Akademik erteleme, hedef belirleme ile birlikte kariyer uyumunun bileşenleri olan ilgili ve meraklı olma durumlarıyla ilişkili bir durumdur (Gröpel ve Steel, 2008). Bireylerin gelecek yaşantısına yönelik ilgili olma durumu, erteleme eğiliminin aksine harekete geçme yönünde destek sağlar (Gröpel ve Steel, 2008). Bunun yanında araştırmalar ertelemenin bireyin kendisi ile ilgili yetersiz denetime sahip olmasıyla da ilişkili olabildiğini ortaya koymuştur (Muraven vd., 2000; Steel, 2007). Bireylerin kendileri üzerindeki denetim durumu ise kariyer uyumunun kontrol bileşenini ifade eder. Bu durum ise kariyer uyumunun akademik erteleme üzerinde etkili bir değişken olmasına katkı sağlayabilir. Son olarak bireylerin karşılaşılabileceği olası sorunları çözebileceğine yönelik güvenleri de erteleme davranışlarında bulunmamaları yönünde motive ediciler olarak ifade edilmektedir (De la Fuente, 2021). Dolayısıyla kariyer uyumunun önemli bileşenlerinden birisi olan güvenin, bireylerin ertelemeleri ile ilişkili olabilecek olması da kariyer uyumunun akademik erteleme üzerinde etkili bir değişken haline gelmesine kaynak olabilir. Kariyer uyumunun her bir bileşeninin akademik erteleme ile olası ilişkileri göz önüne alındığında kariyer uyumu akademik erteleme üzerinde yordayıcı olabilir. Bu bağlamda test edilmek üzere aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₂: Kariyer uyumu akademik erteleme üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcıdır.

Üniversite öğrencilerinin kariyer uyumları, akademik ertelemelerinin yanı sıra kariyer karar pişmanlıkları ile de ilişkili olabilir. Nitekim Doğanülkü ve Kırdök (2021) tarafından öğretmenlerle yapılan çalışmada kariyer uyumu ve kariyer karar pişmanlığı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular dikkate alındığında; kariyer kararlarına ilişkin pişmanlığın yarattığı olumsuz duygu durumunun, bireylerin kariyer ilgileri, merak duyguları ve kariyer planları üzerindeki kontrol duygularını negatif yönde etkileyebileceği söylenebilir. Kariyer karar pişmanlığı bireylerin kariyerine yönelik aidiyetinin

azalmasında etkili bir durumdur (Budjanovcanin vd., 2019). Buna bağlı olarak kariyer karar pişmanlığı yaşayan bireylerin, kariyer gelişimine yönelik faaliyetlerde bulunma motivasyonları az olabilir. Diğer yandan bireylerin kariyerine yönelik aidiyetinin azlığı kariyer uyum yeteneklerindeki azalma ile de ilişkilidir (Rossier vd., 2012). Dolayısıyla kariyer karar pişmanlığı yaşayan bireylerin kariyer uyumlarında bir azalma olabilir. Ayrıca bireylerin duygularının kariyerine yönelik yaşantıları ile ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Brown vd., 2003). Bireyler tarafından olumsuz olarak tanımlanan duyguların kariyer uyumlarındaki azalışla ilişkili olduğu ortaya konulmuştur (Ginevra vd., 2016; Yu vd., 2019). Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin kariyer kararlarına yönelik pişmanlık duyguları onların kariyer uyumları üzerinde etkili olabilir. Dolayısıyla test edilmek üzere aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

H₃: Kariyer karar pişmanlığı kariyer uyumu üzerinde negatif yönde anlamlı bir yordayıcıdır.

Kariyer uyumu gerek kariyer karar pişmanlığı, gerekse akademik erteleme için dikkate değer bir ilişkili değişken olarak değerlendirilebilir. Kariyer uyumunun bileşenleri göz önüne alındığında merak, ilgi (Gröpel ve Steel, 2008) kontrol (Muraven vd., 2000; Steel, 2007) ve güven (De la Fuente, 2021) yapılarının bireylerin akademik ertelemeleri ile ilişki bir değişken olabileceği geçmiş araştırmalar ışığında ortaya konmuştur. Bunun yanında kariyer uyumu bireylerin akademik yaşantılarında da etkili bir değişken olarak değerlendirilmektedir (Negru-Subtirica ve Pop, 2016). Bu durumda benzer şekilde kariyer uyumunun üniversite öğrencilerinin akademik ertelemeleri üzerinde yordayıcı bir değişken olmasında kaynak olabilir. Diğer yandan kariyer uyumu bireylerin duyguları ile de ilişkili olabilecek bir yetkinlik olarak ifade edilmektedir (Wilkins vd., 2014). Pişmanlık güçlü ve olumsuz bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Bonifield ve Cole, 2007). Olumsuz duyguların ise kariyer uyumundaki azalışla ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Ginevra vd., 2016; Yu vd., 2019). Dolayısıyla bireylerin kariyer karar pişmanlıkları kariyer uyumları üzerinde yordayıcı bir etki gösterebilir. Bütün bunlara ek olarak kariyer uyumunun farklı değişkenlerle ilişkisinin ele alındığı birçok çalışmada (Li vd., 2015; Jia vd., 2020; Monteiro vd., 2020; Shin ve Lee, 2019; Usta-Kalay, 2020) aracı role sahip olabilen gizil yapıda bir değişken olduğu da görülmektedir. İlgili alanyazın ve geçmiş araştırmalar ışığında kariyer karar pişmanlığının kariyer uyumu üzerinde, kariyer uyumunun ise akademik erteleme üzerinde yordayıcı olabileceği göz önüne alındığında, kariyer uyumun, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide aracı role sahip olabileceği ifade edilebilir. Bu bağlamda test edilmek üzere aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

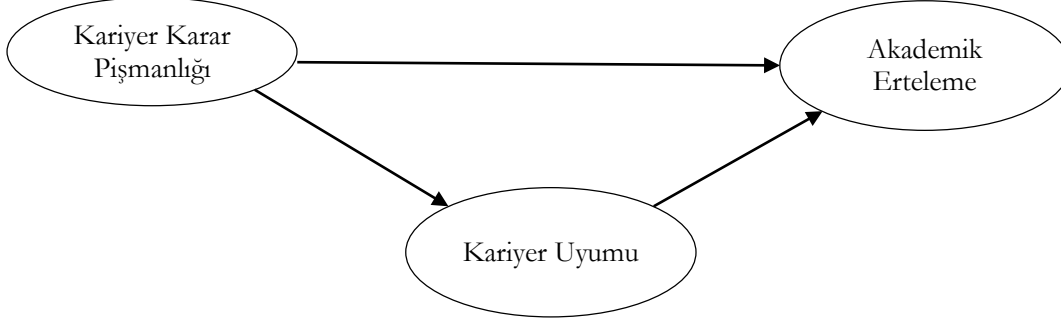
H₄: Kariyer uyumu, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide aracı roldedir.

Mevcut Çalışma

Mesleki ve sosyal olarak hayata hazırlanma sürecinde önemli bir yere sahip olan üniversite dönemi, bireyler için birçok farklı sorumluluğa sahip olunan bir dönemdir (Özer ve Altun, 2011). Özellikle bu süreçte üniversite öğrencilerinin yerine getirmesi gereken birçok gereklilik söz konusudur (Özer ve Altun, 2011). Buna rağmen üniversite öğrencileri arasında akademik erteleme eğiliminin yaygın olduğu araştırmalarla ortaya konmuştur (Steel, 2007). Akademik ertelemeye bağlı olarak bu bireylerde çalışmaya yönelik motivasyon eksikliği, başarısızlık, hedef belirleyememe ve psikolojik sorunlar yaşama gibi olumsuzluklar gözlenmektedir (Gustavson vd., 2014; Haghbin vd., 2012; Krause ve Fruend, 2014; Rebetez vd., 2015). Dolayısıyla öğrencilerin akademik erteleme eğilimlerine ilişkin çözüm arayışları araştırmacıları, akademik ertelemeyi azaltmaya yönelik müdahale programları oluşturabilmek adına akademik erteleme ilişkili olan değişkenleri belirlemeye yönelik çalışmalar yapmaya yöneltmiştir (Çelik ve Odacı, 2015; Häfner, vd., 2014; Kaya ve Odacı, 2019; Pychyl ve Binder, 2004). Benzer amaçla yürütülen bu araştırma, üniversite öğrencilerinin akademik ertelemeleri ile kariyer uyumu ve kariyer karar pişmanlığı arasındaki ilişkiyi ortaya koyacak olması bakımından önemlidir.

Üniversite dönemi kariyer yaşantısına ilişkin önemli kararların alındığı ve birçok kariyer gelişim görevi barındıran kritik bir dönemdir (Super, 1980) Bu dönemde bireylerin kariyerine yönelik tutumları onların eğitim yaşantıları üzerinde etkili olabilmektedir (Negru-Subtirica ve Pop, 2016). Dolayısıyla bireylerin kariyerine yönelik tutumları, davranışları ve duyguları onların akademik ertelemeleri üzerinde de etkili bir faktör olabilir. Bundan dolayı bu çalışmada üniversite öğrencilerinin akademik ertelemelerinin kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyum yetenekleri bağlamında ele alınması ayrıca önemlidir. Gerek yerel gerekse uluslararası alanyazın incelendiğinde akademik ertelemenin kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyumu bağlamında birlikte ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın alanyazındaki ilgili boşluğu doldurularak gelecekte yapılacak araştırma ve uygulamalara yönelik ufuk açacak ve yol gösterecek olması da bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Bu çalışma kapsamında, akademik erteleme ile ilişkisi olan değişkenler incelenmeye çalışılmış ve akademik erteleme ile kariyer uyumu ve kariyer karar pişmanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Kariyere ilişkin davranışların yaşamın birçok yönü ile ilişkili olduğu dikkate alındığında, bu çalışmadan elde edilecek bulguların analizine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Kariyer uyumunun, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide aracı rolünün incelenmesi yönüyle özgün bir araştırma olduğu düşünülen bu çalışmanın varsayımsal modeli Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Araştırmanın Varsayımsal Modeli

Yöntem

Katılımcılar

Bu araştırmanın katılımcıları Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde öğrenim gören 304 lisans öğrencisinden oluşmaktadır. Katılımcıların 193’ü (%63.5) kadın, 111’i (%36.5) ise erkektir. Öğrencilerin yaş aralıkları 17 ile 29 arasında değişmekte olup yaş ortalamaları 20.38’dir. Katılımcıların belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Kariyer Karar Pişmanlığı Ölçeği

Brehaut ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen karar pişmanlığı ölçeğinden uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması üniversite öğrencilerinden oluşan bir popülasyon ile Erdurcan ve Kırdök (2017) tarafından yapılmıştır. Beşli Likert tipinde olan ölçek kesinlikle katılmıyorum (0) ile kesinlikle katılıyorum (4) arasında seçeneklere sahiptir. Beş maddeden oluşan ölçek tek boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçekte maddelere verilen puanlar toplanarak 5 ile çarpılır ve 0 ile 100 arasında bir puan elde edilir. Artan puanlar bireylerin kariyer karar pişmanlıklarının fazlalığına işaret etmektedir. Uyarlama çalışmasında güvenilirlik analizleri kapsamında hesaplanan Cronbach Alfa değeri .91 olarak bulunmuştur.

Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği- Kısa Form

Savickas ve Porfeli (2012) tarafından geliştirilen 24 maddelik Kariyer Uyum Yetenekleri Ölçeği-Uluslararası Formu’nun kısa formudur. Ölçeğin kısa formu Maggiori ve diğerleri (2017) tarafından oluşturulmuştur ve 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması Işık ve diğerleri (2018) tarafından yapılmıştır. Ölçek ilgi, kontrol, merak ve güven olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Beşli Likert tipi olan ölçekte artan puanlar bireylerin kariyer uyum yeteneklerindeki fazlalığa işaret etmektedir. Uyarlama çalışmasında güvenilirlik analizleri için lisans öğrencilerinden oluşan katılımcı gruptan elde edilen veriler ile hesaplanan Cronbach Alfa değeri ölçek bütünü için .90 olarak bulunmuştur.

Akademik Erteleme Ölçeği

Akademik Erteleme Ölçeği Çakıcı (2003) tarafından geliştirilmiştir. 19 maddeden oluşan ölçek erteleme ve düzenli ders çalışma alışkanlığı olmak üzere 2 faktörlü bir yapıya sahiptir. Beşli Likert tipi olan ölçek beni hiç yansıtıyor (1) ile beni tamamen yansıtıyor (5) arasında seçeneklere sahiptir. Ölçekten alınan puanlardaki artış

bireylerin akademik ertelemelerinin fazla olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin orijinal formunda güvenilirlik analizleri kapsamında hesaplanan Cronbach Alfa değeri ölçek bütünü için .92 olarak bulunmuştur.

Prosedür ve Etik

Bu çalışmanın verileri Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinde okuyan öğrencilerden 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde toplanmıştır. Tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veri toplanma aşamasında katılımcılardan kişisel olarak tanımlanacak bilgiler talep edilmemiştir. Çalışma öncesi Çukurova Üniversitesi araştırma ve etik kurulundan onay alınmıştır (E.212638/13.10.2021).

Veri Analizi

Öncelikle toplanan verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve normal dağılıma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kariyer karar pişmanlığı, kariyer uyumu ve akademik erteleme arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide kariyer uyumunun aracı rolünü incelemek için bootstrap yöntemine dayanan yapısal eşitlik modeli yapılmıştır. Şekil 2’de görüldüğü üzere kariyer karar pişmanlığı içsel gizil bir yordayıcı değişken, kariyer uyumu gizil değişken olarak aracı bir rolde ve akademik erteleme ise içsel yordanan değişken olarak kabul edilmiştir. Modelin uyum iyiliğini test etmede $\chi^2 / df < 5$, CFI $> .90$, TLI $> .90$, GFI $> .90$ ve RMSEA $< .10$ kriterleri kullanılmıştır (Kline, 2005; Marcoulides ve Schumacher, 2001; Tabachnick ve Fidell, 2007). Kariyer uyumunun, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkiye aracılık edip etmediğini incelemek için bootstrap testi yapılmıştır (Preacher ve Hayes, 2008). Bootstrap analizinde 10.000 yeniden örnekleme ve %95 güven aralığı kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 25.0 ve AMOS Graphics 24 programları aracılığıyla yapılmıştır.

Bulgular

Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizine İlişkin Bulgular

Katılımcıların kariyer karar pişmanlığı, kariyer uyumu ve akademik erteleme puanları arasındaki korelasyon değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kariyer Karar Pişmanlığı, Kariyer Uyumu ve Akademik Erteleme Arasındaki Korelasyon Katsayıları

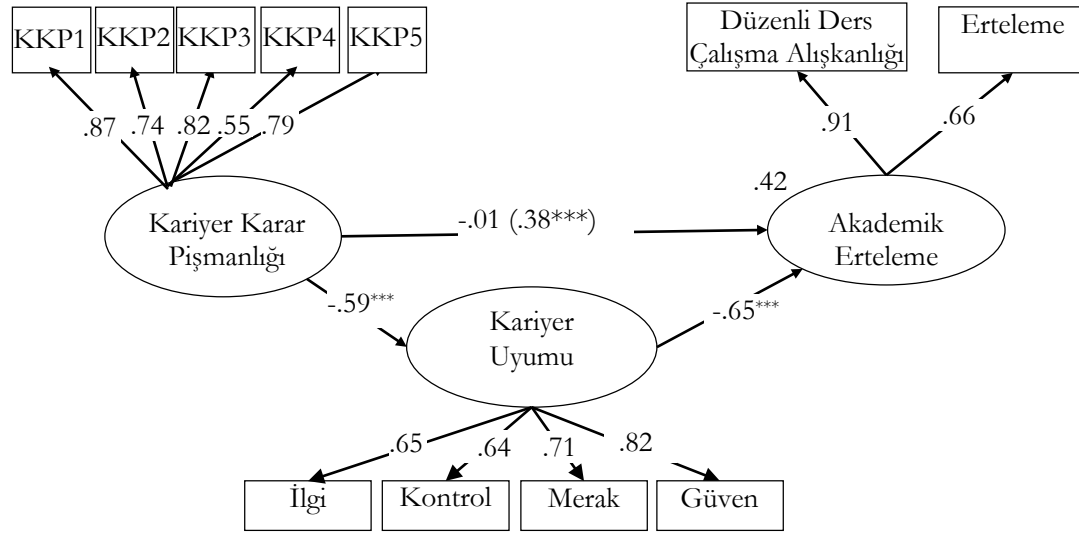
	<i>M</i> ± <i>SD</i>	Cronbach’s α	1	2	3
1-Kariyer Karar Pişmanlığı	20.37±20.79	.85	—		
2-Kariyer Uyumu	48.27±6.63	.86	-.47**	—	
3-Akademik Erteleme	47.43±13.42	.91	.34**	-.48**	—

** $p < .01$; *M*, ortalama, *SD*, standart sapma.

Tablo 1’de görüldüğü üzere akademik ertelemenin kariyer karar pişmanlığı ($r = .34, p < .01$) ile pozitif yönde, kariyer uyumu ($r = -.48, p < .01$) ile ise negatif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kariyer uyumunun kariyer karar pişmanlığı ile negatif yönde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($r = -.47, p < .01$).

Araştırma Modeline İlişkin Bulgular

Kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide kariyer uyumunun aracı rolü test edilmiştir. Ulaşılan bulgular Şekil 2’de sunulmuştur.

Not. Gizil değişkenler arasındaki katsayılar ve her bir gizil değişken ile onlara bağlı gözlenen değişkenler arasındaki katsayılar standartlaştırılmış katsayılardır. Parantez içerisinde ifade edilen katsayı kariyer uyumu modele dahil edilmeden önce, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki yol katsayıdır.
 *** $p < .001$

Şekil 2. Değişkenler Arasındaki İlişkinin Aracılık Modeli

Öncelikle araştırmanın yapısal modelinin uyum iyiliği değerleri test edilmiş ve kabul edilebilir aralıkta olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$\chi^2 (41, N = 304) = 105.615; p < .001; \chi^2/df = 2.57; TLI = .94; CFI = .95; GFI = .94; RMSEA = .07$]. Kariyer karar pişmanlığı ile kariyer uyumu ($\beta = -.59, p < .001$) ve kariyer uyumu ile akademik erteleme arasındaki ($\beta = -.65, p < .001$) yol katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki yol katsayısı da istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\beta = .38, p < .001$). Diğer yandan kariyer uyumu modele dahi edildikten sonra kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\beta = -.01, p = .91$). Kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyumu, akademik ertelemedeki değişimin %42'sini açıklamaktadır.

Kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide kariyer uyumunun aracı role sahip olup olmadığını belirlemek için bootstrap analizi yapılmıştır. Bootstrap analizi %95 güven aralığı ve 10.000 yeniden örnekleme ile yapılmıştır. Sonuçlar Tablo'2 de sunulmuştur.

Tablo 2. Aracı Etkiye Dair Bootstrap Analizi Sonuçları

	β	Standart Hata	95% CI	P
<i>Doğrudan Etki</i>				
Kariyer Karar Pişmanlığı → Kariyer Uyumu	-.59***	.06	-.63 to -.47	.000
Kariyer Karar Pişmanlığı → Akademik Erteleme	-.01	.08	-.16 to .14	.91
Kariyer Uyumu → Akademik Erteleme	-.65***	.07	-.79 to -.51	.000
<i>Dolaylı Etki</i>				
Kariyer Karar Pişmanlığı → Kariyer Uyumu → Akademik Erteleme	.39***	.06	.27 to .51	.000
<i>Toplam Etki</i>				
Kariyer Karar Pişmanlığı → Akademik Erteleme	.38***	.07	.24 to .50	.000

Not. CI: Güven Aralığı. Standardize edilmiş katsayılar kullanılmıştır.
 *** $p < .001$

Tablo 2’de görüldüğü üzere kariyer karar pişmanlığının akademik erteleme üzerindeki doğrudan etkisi haricinde, tüm yol katsayılarında güven aralığının alt ve üst değerleri sıfırı kapsamamaktadır. Yani kariyer karar pişmanlığının kariyer uyumunun aracılığı ile akademik erteleme üzerindeki dolaylı etkisi anlamlı bulunmuştur ($\beta = .39, p < .001, CI [.27, .51]$). Ancak kariyer pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki doğrudan yol katsayısı anlamlı değildir. Dolayısıyla kariyer uyumu, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide tam aracı role sahiptir.

Tartışma

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin kariyer karar pişmanlıkları, kariyer uyumları ve akademik ertelemeleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucu kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyumunun akademik erteleme ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca kariyer uyumunun, kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkide aracı role sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçların her birisi aşağıda detaylı olarak tartışılmıştır.

Araştırmanın birinci bulgusu yapısal modelde kariyer karar pişmanlığının akademik erteleme üzerinde doğrudan etkisinin olmamasıdır. Bu nedenle H_1 hipotezi reddedilmiştir. Ancak yine yapısal modelde kariyer karar pişmanlığının akademik erteleme üzerindeki dolaylı etkisinin anlamlı olduğu görülmektedir. Alanyazın çalışmaları gözden geçirildiğine kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak alanyazın çalışmaları bireyler için zorlayıcı ve olumsuz olarak tanımlanan duyguların erteleme eğilimlerinde artışa neden olabildiğini göstermektedir (Blunt ve Pynchyl, 1998; Fee ve Tangney, 2000). Diğer yandan pişmanlık ise güçlü ve olumsuz bir duygu olarak tanımlanmaktadır (Zeelenberg vd., 1998). Dolayısıyla bireylerin vermiş oldukları kariyer kararlarına yönelik pişmanlık hissi yaşamaları onların akademik erteleme eğilimlerinde artış için bir kaynak haline gelebilir.

Araştırmanın ikinci hipotezi kariyer uyumunun akademik erteleme üzerinde negatif yönde yordayıcı olduğuydu. Araştırmada ulaşılan sonuç kariyer uyumunun akademik erteleme üzerinde negatif yönde yordayıcı olduğunu ortaya koymuştur. Diğer bir ifade ile H_2 doğrulanmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde kariyer uyumu ile akademik erteleme arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmaya da rastlanmamıştır. Kariyer uyumu ilgi, merak, kontrol ve güven olmak üzere dört temel bileşene sahiptir. Bu bileşenler bir bütün olarak kariyer uyum yeteneklerine işaret etmektedir (Savickas ve Porfeli, 2012). Diğer bir ifade ile bireyin geleceğine odaklanması (ilgi), geleceğine ilişkin araştırmacı bir tutum sergilemesi (merak), geleceğini oluşturma gücünü kendinde görmesi (kontrol) ve bu geleceği inşa ederken kendisine güvenmesi (güven) kariyer uyum yeteneklerinin işlerliğine işaret etmektedir. Diğer yandan bireyin geleceğine ilişkin ilgili ve araştırmacı (meraklı) tutumu (Gröpel ve Steel, 2008), hayatı üzerinde denetim sahibi olduğunu düşünmesi (kontrol) (Muraven vd., 2000; Steel, 2007) ve geleceğini inşa ederken başarılı olacağına ve problemleri çözeceğine yönelik güveni (güven) (De la Fuente, 2021) erteleme eğilimi sergilemeleri üzerinde etkili olmaktadır. Her biri kariyer uyumunun önemli bir bileşeni olan bu yapıların erteleme eğilim üzerinde etkili olması, üniversite öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerinin akademik erteleme üzerinde yordayıcı hale gelmesinde etkili olabilir. Üniversite öğrencilerinin kariyer uyumlarının akademik ertelemeleri üzerinde negatif yönde yordayıcısı olmasında ifade edilen bu durumlar etkili olabilir.

Araştırmada ulaşılan bir diğer bulgu ise kariyer karar pişmanlığının kariyer uyumu üzerinde negatif yönde yordayıcı olduğudur. Bu sonuç H_3 hipotezini doğrulamıştır. Doğanülkü ve Kırdök (2021) öğretmenler ile yürüttüğü çalışmada kariyer uyumu ile kariyer karar pişmanlığı arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç araştırmamızda ulaştığımız sonuç ile paralellik göstermektedir. Kariyer karar pişmanlığı, bireylerin kariyerine yönelik geliştirici davranışlar sergilemesine ve kariyerine yönelik aidiyet göstermesinde olumsuz etkilere sahip olan bir durumdur (Budjanovcanin vd., 2019). Ayrıca pişmanlık ile bireyler yanlış tercih yaptım düşüncesi ile geleceğine yönelik daha karamsar bir bakış geliştirebilir. Diğer yandan bireylerin kariyer uyumları, kariyerine yönelik geliştirici faaliyetlere açık olması ve kariyerine yönelik aidiyetinden etkilenebilmektedir (Rossier vd., 2012). Ayrıca kariyer uyumu, geleceğe yönelik karamsar bir tutumdan ziyade ilgili ve meraklı bir tutum sergilenmesi ile artan bir yetkinliktir (Savickas ve Porfeli, 2012). Dolayısıyla kariyer karar pişmanlığına bağlı olarak mesleki gelişim faaliyetlerinde bulunmama, kariyer aidiyetinde azalma ve geleceğe yönelik karamsar bir tutum geliştirme, bireylerin kariyer uyum yeteneklerini yeterli düzeyde sergileyebilmeleri önünde bir engel olabilir. Araştırmada kariyer karar pişmanlığının kariyer uyumu üzerinde negatif yönde yordayıcı olmasında ifade edilen bu durumlar etkili olabilir.

Araştırmada ulaşılan son sonuç kariyer uyumunun kariyer karar pişmanlığı ile akademik erteleme arasında aracı bir rolde olduğudur. Ulaşılan bu sonuç H₄ hipotezinin doğrulandığını göstermektedir. Bu çalışma üniversite öğrencileri ile yürütülmüştür. Üniversite dönemi bireyler için önemli kariyer gelişim görevleri barındıran ve çeşitli yetkinliklerin geliştirilmesi gereken bir dönemdir (Super, 1980). Meslek seçimi yapılması, bu dönemin önemli gelişim görevlerinden birisidir. Ayrıca bu dönem bireylerin mesleki değişimlere ayak uydurma ve geleceğini planlama gibi uyum sağlayıcı yetkinliklerini geliştirmesi gereken bir dönemdir (Savickas ve Porfeli, 2012; Super, 1980). Çünkü 21. Yüzyıl ile kariyer anlayışı büyük değişim göstermiş ve uyum sağlama, kariyeri yönetme bireyler için birincil öncelik haline gelmiştir (Smith, 2010; Sullivan ve Baruch, 2009). Bireyler bu dönemde yaptıkları üniversite ve bölüm tercihleri doğrultusunda ilgili alana özgü bir eğitim alırlar ve akademik yaşantılarını bu yönde şekillendirmeleri gerekir. Ancak bireyin yaptığı meslek seçimine yönelik pişmanlık duyması kariyerini yönetme, değişikliklere uyum sağlama ve geleceğini planlama gibi gereklilikleri yeterince yerine getirememesine neden olabilir. Çünkü bireylerin kariyer kararlarına yönelik sahip olduğu duygular kariyer uyumları üzerinde etkili olabilir (Wilkins vd., 2014). Pişmanlığın bireyler için baskın ve güçlü bir duygu olduğu göz önüne alındığında (Bonifield ve Cole, 2007) kariyer karar pişmanlığının, kariyer uyumundaki artış veya azalış üzerinde ilişkili olabilecek bir değişken olduğu ifade edilebilir. Nitekim olumsuz olarak ifade edilen duyguların kariyer uyumundaki azalışla ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalarda bu durumu desteklemektedir (Ginevra vd., 2016; Yu vd., 2019). Diğer yandan kariyer uyumunun bileşenleri olan merak, ilgi (Gröpel ve Steel, 2008) kontrol (Muraven vd., 2000; Steel, 2007) ve güvenin (De la Fuente, 2021) bireylerin akademik ertelemeleri ile ilişki bir değişken olabileceği geçmiş araştırmalar ışığında ortaya konmuştur. Ayrıca kariyer uyumu bireyin geleceğine odaklanması ve kariyerine yönelik değişikliklere uyum sağlaması yönündeki bir yetkinliktir (Savickas ve Porfeli, 2012). Bireyin geleceği ile ilgilenmesi ve uyum sağlayıcı tutumu ise ertelemenin aksine görev ve gereklilikleri zamanında gerçekleştirmeye yönelik motive edici olabilir (Gröpel ve Steel, 2008). Dolayısıyla ifade edilen bu durumda kariyer uyumunun bireylerin akademik erteleme eğilimleri üzerinde yordayıcı bir değişken olmasında etkili olabilir. Yukarıda ifade edildiği üzere kariyer uyumunun, kariyer karar pişmanlığından etkilenebilecek bir yeterlik olması, aynı zamanda bu yeterliğin bireylerin akademik erteleme eğilimleri üzerinde etkili olabilecek olması bu ilişkide aracı rolde bulunmasına kaynak olur.

Sınırlılıklar ve Öneriler

Bu araştırma ilişkisel desende tasarlanmış kesitsel bir araştırmadır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar bu bağlamda değerlendirilmelidir. Bu konuda deneysel desende tasarlanmış çalışmalar ve boylamsal araştırmalar yapılarak ulaşılan sonuçların karşılaştırılması daha doğru ve tutarlı bulgulara ulaşılmasına katkı sağlayacaktır. Araştırmanın katılımcıları İç Anadolu Bölgesinde bulunan bir üniversitede öğrenim gören Türk öğrencilerinden oluşmaktadır. Farklı bölge, kültür ve ülkelerden bireylerle de benzer çalışmaların yürütülmesi sonuçların genellenebilirliği açısından önem taşımaktadır. Katılımcılardan veri toplandığı esnada kariyer psikolojik danışmanlığı hizmeti alıp almadıklarına yönelik bilgi alınmaması bu araştırma için bir sınırlılık olarak değerlendirilmektedir. Çünkü kariyer psikolojik danışmanlığı hizmeti, bireylerin kariyer karar pişmanlığına bağlı yaşadığı problemlerini nötralize etmesine kaynak olabilir ve buna bağlı olarak kariyer pişmanlığının, kariyer uyumu ve akademik erteleme üzerindeki gerçek etkisinin manipüle olmasına yol açabilir.

Aşağıda çalışmada ulaşılan sonuçlar ile ilgili araştırmacı ve uygulayıcılara yönelik birtakım öneriler sunulmuştur. Araştırmada kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyumunun akademik erteleme ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda akademik ertelemeyi önleme, azaltma ve ortadan kaldırmaya yönelik uygulanacak psiko eğitim programlarında kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyumu alanlarına yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalarda bireylerin kariyer karar pişmanlığı yaşamamaları ya da kariyer karar pişmanlığının olumsuz etkileri ile bireylerin baş edebilmelerine yönelik uygulamalar yapılabilir. Ayrıca bireylerin kariyer uyum yetkinliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılabilir. Üniversite ve bölüm tercih sürecinde olan öğrencilere sunulacak tercih danışmanlığı hizmeti ilgili alan uzmanları tarafından profesyonel olarak sunulmalıdır. Böylece bireylerin gelecekte kariyer karar pişmanlığı yaşama ihtimallerinin önüne geçilerek akademik yaşamlarında erteleme eğilimleri göstermemeleri ve akademik başarılarında artış sağlanabilir. Üniversitelerin kariyer merkezleri bünyesinde düzenlenecek eğitim ve beceri geliştirme faaliyetleri ile bireylerin kariyer uyum yetkinliklerinin geliştirilmesi sağlanabilir. Ayrıca kariyer merkezlerinde görev alan kariyer psikolojik danışmanları, kariyer pişmanlığı yaşayan öğrencilere yönelik bireysel ve grupla danışma hizmetleri sağlayabilir. Böylece kariyer uyum yetkinliklerinin geliştirilerek ve kariyer pişmanlığının olumsuz etkileri azaltılarak öğrencilerin akademik erteleme

eğilimlerinde azalış sağlanabilir. Araştırmacılar üniversite öğrencilerinde gözlenen kariyer pişmanlığının nedenlerini belirlemeye yönelik araştırmalar yürütmelidir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin kariyer uyum yeteneklerindeki artışla ilişkili olabilecek değişkenleri belirlemeye yönelik araştırmalara da ihtiyaç bulunmaktadır. Bu araştırmalarda ulaşılabilecek sonuçlar ile öğrencilerin kariyer karar pişmanlığını önleyici ve kariyer uyum yeteneklerini geliştirici yapılar belirlenebilir. Böylece kariyer karar pişmanlığı ve kariyer uyum yeteneklerine bağlı olarak bireylerin yaşadıkları akademik erteleme eğilimlerinin önüne geçilebilir.

Kaynakça

- Bimrose, J., & Hearne, L. (2012). Resilience and career adaptability: Qualitative studies of adult career counseling. *Journal of Vocational Behavior*, 81(3), 338-344. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.08.002>
- Blunt, A., & Pychyl, T. A. (1998). Volitional action and inaction in the lives of undergraduate students: State orientation, procrastination and proneness to boredom. *Personality and Individual Differences*, 24(6), 837-846. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00018-X](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00018-X)
- Bonifield, C., & Cole, C. (2007). Affective responses to service failure: Anger, regret, and retaliatory versus conciliatory responses. *Marketing Letters*, 18(1-2), 85-99. <https://doi.org/10.1007/s11002-006-9006-6>
- Brehaut, J. C., O'Connor, A. M., Wood, T. J., Hack, T. F., Siminoff, L., Gordon, E., & Feldman-Stewart, D. (2003). Validation of a decision regret scale. *Medical Decision Making*, 23(4), 281-292. <https://doi.org/10.1177/0272989X03256005>
- Brown, C., George-Curran, R., & Smith, M. L. (2003). The role of emotional intelligence in the career commitment and decision-making process. *Journal of Career Assessment*, 11(4), 379-392. <https://doi.org/10.1177/1069072703255834>
- Budjanovcanin, A., Rodrigues, R., & Guest, D. (2019). A career with a heart: exploring occupational regret. *Journal of Managerial Psychology*. <https://doi.org/10.1108/JMP-02-2018-0105>
- Buyukgoze-Kavas, A. (2016). Predicting career adaptability from positive psychological traits. *The Career Development Quarterly*, 64(2), 114-125. <https://doi.org/10.1002/cdq.12045>
- Çakıcı, D. Ç. (2003). Lise ve üniversite öğrencilerinde genel erteleme ve akademik erteleme davranışının incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çelik, Ç., & Odacı, H. (2015). Akademik erteleme davranışının bazı kişisel ve psikolojik değişkenlere göre açıklanması [Explanation of academic procrastination by some personal and psychological variables]. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 31-47.
- De la Fuente, J., Sander, P., Garzón-Umerenkova, A., Vera-Martínez, M. M., Fadda, S., & Gaetha, M. L. (2021). Self-regulation and regulatory teaching as determinants of academic behavioral confidence and procrastination in undergraduate students. *Frontiers in Psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.602904>
- Doğanülkü, H. A., & Kırdök, O. (2021). The Moderating Role of Career Decision Regret in the Effect of Career Adaptability on Burnout. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 319-330. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2020.332.20>
- Ellis, A. & Knaus, W. J. (1977). *Overcoming procrastination*. New York: Signet.
- Erdurcan, S., & KIRDÖK, O. (2017). Mesleki karar pişmanlığı ölçeği: adaptasyon, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1140-1150. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.330880>
- Eryılmaz, A., & Kara, A. (2017). Kariyer uyumluluğunun bireysel yönü: Kişilik özellikleri ve duygulanım açısından incelenmesi. *Journal of Mood Disorders*, 7(4). <https://doi.org/10.5455/jmood.20170525041443>

- Fee, R. L., & Tangney, J. P. (2000). Procrastination: A means of avoiding shame or guilt?. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 167.
- Ginevra, M. C., Magnano, P., Lodi, E., Annovazzi, C., Camussi, E., Patrizi, P., & Nota, L. (2018). The role of career adaptability and courage on life satisfaction in adolescence. *Journal of Adolescence*, 62, 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.11.002>
- Ginevra, M. C., Pallini, S., Vecchio, G. M., Nota, L., & Soresi, S. (2016). Future orientation and attitudes mediate career adaptability and decidedness. *Journal of Vocational Behavior*, 95–96, 102–110. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2016.08.003>
- Gröpel, P., & Steel, P. (2008). A mega-trial investigation of goal setting, interest enhancement, and energy on procrastination. *Personality and Individual Differences*, 45(5), 406-411. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2008.05.015>
- Gustavson, D. E., Miyake, A., Hewitt, J. K., & Friedman, N. P. (2014). Genetic relations among procrastination, impulsivity, and goal-management ability implications for the evolutionary origin of procrastination. *Psychological Science*, 25(6), 1178–1188. <https://doi.org/10.1177/0956797614526260>
- Güneş, A. & Korkut-Owen, F. (2021). Anadolu lisesi öğrencilerinin mesleki kararsızlıklarının akademik erteleme ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 51, 498-528. <https://doi.org/10.9779/pauefd.705018>
- Häfner, A., Oberst, V. & Stock, A. (2014). Avoiding procrastination through time management: An experimental intervention study. *Educational Studies*, 40(3), 352-360. <https://doi.org/10.1080/03055698.2014.899487>
- Hagbin, M., McCaffrey, A., & Pychyl, T. A. (2012). The complexity of the relation between fear of failure and procrastination. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 30(4), 249–263. <https://doi.org/10.1007/s10942-012-0153-9>
- Hirschi, A. (2009). Career adaptability development in adolescence: Multiple predictors and effect on sense of power and life satisfaction. *Journal of Vocational Behavior*, 74(2), 145-155. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2009.01.002>
- Işık, E., Yeğin, F., Koyuncu, S., Eser, A., Çömlekciler, F., & Yıldırım, K. (2018). Validation of the career adaptabilities scale–short form across different age groups in the Turkish context. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 18, 297-314. <https://doi.org/10.1007/s10775-018-9362-9>
- İpek, A. N., Çavuş, F. Z., & Saraç, H. (2020). Üniversite öğrencilerinin kariyer geleceği algılarıyla mesleki karar pişmanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 1(1), 1-12. <https://dergipark.org.tr/en/pub/seader/issue/66466/1040507>
- Jamali, Y., Araqi, V., & Kalantarkousheh, S. M. (2015). Function of dysfunctional career thoughts, procrastination and career indecision among Allameh Tabataba'i University Students. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 4(1), 57-65.
- Jia, Y., Hou, Z. J., & Shen, J. (2020). Adolescents' Future Time Perspective and Career Construction: Career Adaptability as Mediator and Hope as Moderator. *Journal of Career Development*, <https://doi.org/10.1177/0894845320926579>
- Karatepe, H. K., Atik, D., Şen, H. T., Yüce, U. Ö., & Elibol, E. (2021). Effects of Career Management Applications on Nursing Students' Career Decisions, Academic Motivations and Decision Regret. *Journal of Contemporary Medicine*, 11(1), 113-119. <https://doi.org/10.16899/jcm.777800>
- Kaya, Ö. S., & Odacı, H. (2019). Birey merkezli terapiye dayalı bir psiko-eğitim programı akademik erteleme davranışı üzerinde ne kadar etkili? Bir değerlendirme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(53), 261-295.

- Klassen, R. M., Krawchuk, L. L. & Rajani, S. (2008). Academic procrastination of 41 undergraduates: Low self-efficacy to self-regulate predicts higher levels of procrastination. *Contemporary Educational Psychology*, 33, 915-931. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2007.07.001>
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: Guilford Press.
- Klingsieck, K. B., Grund, A., Schmid, S., & Fries, S. (2013). Why students procrastinate: A qualitative approach. *Journal of College Student Development*, 54(4), 397-412. <https://doi.org/10.1353/csd.2013.0060>
- Krause, K., & Freund, A. M. (2014). Delay or procrastination – A comparison of self-report and behavioral measures of procrastination and their impact on affective well-being. *Personality and Individual Differences*, 63, 75-80. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.01.050>
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı Kuramları Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Li, Y., Guan, Y., Wang, F., Zhou, X., Guo, K., Jiang, P., ... & Fang, Z. (2015). Big-five personality and BIS/BAS traits as predictors of career exploration: The mediation role of career adaptability. *Journal of Vocational Behavior*, 89, 39-45. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2015.04.006>
- Maggiore, C., Rossier, J., & Savickas, M. L. (2017). Career Adapt-abilities Scale-Short Form (CAASSF): Construction and validation. *Journal of Career Assessment*, 25, 312-325. <https://doi.org/10.1177/1069072714565856>
- Marcoulides, G., & Schumacher, R. (2001). *New developments and techniques in structural equation modeling*. London: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Merino-Tejedor, E., Hontangas, P. M., & Boada-Grau, J. (2016). Career adaptability and its relation to self-regulation, career construction, and academic engagement among Spanish university students. *Journal of Vocational Behavior*, 93, 92-102 <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2016.01.005>
- Monteiro, S., Ferreira, J. A., & Almeida, L. S. (2020). Self-perceived competency and self-perceived employability in higher education: the mediating role of career adaptability. *Journal of Further and Higher Education*, 44(3), 408-422. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2018.1542669>
- Muraven M., & Baumeister R. F. (2000). Self-regulation and depletion of limited resources: does self-control resemble a muscle?. *Psychol Bull.* 126(2), 247-259. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.126.2.247>
- Negru-Subtirica, O., & Pop, E. I. (2016). Longitudinal links between career adaptability and academic achievement in adolescence. *Journal of Vocational Behavior*, 93, 163-170. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2016.02.006>
- Nye, C. D., Leong, F., Prasad, J., Gardner, D., & Tien, H. L. S. (2018). Examining the structure of the career adapt-abilities scale: The cooperation dimension and a five-factor model. *Journal of Career Assessment*, 26(3), 549-562. <https://doi.org/10.1177/1069072717722767>
- Özdemir, S. (2019). Proaktif kişiliğin kariyer uyum yeteneğine etkisinde kendini yetiştirmenin rolü. *OPUS- Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 12, 507-526. <https://doi.org/10.26466/opus.583813>
- Özer, A. & Altun, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin akademik erteleme nedenleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 45-72.
- Polat, M. (2019). Öğretmen adaylarında mesleki karar pişmanlığı, okula bağlanma ve eğitim-öğretim yaşantılarında stresle başa çıkma arasındaki ilişkilerin pls-sem yaklaşımıyla incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 12(66). <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3637>
- Potts, T. J. (1987). *Predicting Procrastination On Academic Tasks With Self-report Personality Measures*. Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (303587147). Retrieved from

<https://www.proquest.com/dissertations-theses/predicting-procrastination-on-academic-tasks-with/docview/303587147/se-2?accountid=16645>

- Preacher, K. J., & Hayes, A. F. (2008). *Assessing mediation in communication research* (pp. 13–54). London: The Sage sourcebook of advanced data analysis methods for communication research.
- Pychyl, T. A. & Binder, K. (2004). A Project-Analytic Perspective on Academic Procrastination and Intervention. In H. C. Schouwenburg, C. H. Lay, T. A. Pychyl & J. R. Ferrari, (Ed.). *Counseling The Procrastinator in Academic Settings*. (s. 149-165). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Rabin, L. A., Fogel, J., & Nutter-Upham, K. E. (2011). Academic procrastination in college students: The role of self-reported executive function. *Journal of Clinical and Experimental Neuropsychology*, 33(3), 344-357. <https://doi.org/10.1080/13803395.2010.518597>
- Rebetz, M. M. L., Rochat, L., & Van der Linden, M. (2015). Cognitive, emotional, and motivational factors related to procrastination: A cluster analytic approach. *Personality and Individual Differences*, 76, 1–6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.11.044>
- Rossier, J., Zecca, G., Stauffer, S. D., Maggiori, C., & Dauwalder, J. P. (2012). Career Adapt-Abilities Scale in a French-speaking Swiss sample: Psychometric properties and relationships to personality and work engagement. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 734-743. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2012.01.004>
- Santilli, S., Grossen, S., & Nota, L. (2020). Career adaptability, resilience, and life satisfaction among Italian and Belgian middle school students. *The Career Development Quarterly*, 68(3), 194-207. <https://doi.org/10.1002/cdq.12231>
- Santilli, S., Nota, L., Ginevra, M. C., & Soresi, S. (2014). Career adaptability, hope and life satisfaction in workers with intellectual disability. *Journal of Vocational Behavior*, 85(1), 67-74. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2014.02.011>
- Savickas, M. L. (1997). Adaptability: An integrative construct for life-span, life-space theory. *Career Development Quarterly*, 45, 247–259.
- Savickas, M. L. (2005). The theory and practice of career construction. In S. D. Brown, & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (pp. 42-70). Hoboken, NJ: Wiley.
- Savickas, M. L. (2013). Career construction theory and practice. In S. D. Brown & R. W. Lent (Eds.), *Career development and counseling: Putting theory and research to work* (2nd ed., pp. 147–183). Hoboken, NJ: Wiley
- Savickas, M. L., & Porfeli, E. J. (2012). Career Adapt-Abilities Scale: Construction, reliability, and measurement equivalence across 13 countries. *Journal of Vocational Behavior*, 80(3), 661–673. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2012.01.011>
- Senécal, C., Julien, E., & Guay, F. (2003). Role conflict and academic procrastination: A self-determination perspective. *European Journal of Social Psychology*, 33(1), 135-145. <http://dx.doi.org/10.1002/ejsp.144>
- Shin, Y. J., & Lee, J. Y. (2019). Self-Focused attention and career anxiety: The mediating role of Career adaptability. *The Career Development Quarterly*, 67(2), 110-125. <https://doi.org/10.1002/cdq.12175>
- Smith, V. (2010). Review article: Enhancing employability: Human, cultural, and social capital in an era of turbulent unpredictability. *Human Relations*, 63(2), 279–300. <https://doi.org/10.1177/0018726709353639>
- Solomon, L. J. & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.31.4.503>

- Steel, P. (2007). The nature of procrastination: A meta-analytic and theoretical review of quintessential self-regulatory failure. *Psychological Bulletin*, 133(1), 65-94. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.1.65>
- Sullivan, S. E., & Baruch, Y. (2009). Advances in career theory and research: A critical review and agenda for future exploration. *Journal of Management*, 35(6), 1542–1571. <https://doi.org/10.1177/0149206309350082>
- Super, D. E. (1980). A life-span, life-space approach to career development. *Journal of Vocational Behavior*, 16(3), 282-298. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(80\)90056-1](https://doi.org/10.1016/0001-8791(80)90056-1)
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Usta-Kalay, T. (2020). *Psikolojik danışmanların etkili psikolojik danışman nitelikleri ile ruh sağlığı süreklilikleri arasındaki ilişkide kariyer uyumluluğunun aracı rolü* (Doctoral dissertation). Yıldız Teknik Üniversitesi
- Wilkins, K. G., Santilli, S., Ferrari, L., Nota, L., Tracey, T. J., & Soresi, S. (2014). The relationship among positive emotional dispositions, career adaptability, and satisfaction in Italian high school students. *Journal of Vocational Behavior*, 85(3), 329-338. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2014.08.004>
- Yeşilyaprak, B. (2013). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri Gelişimsel Yaklaşım*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.
- Yu, K., Liu, C., & Li, Y. (2019). Beyond social exchange: Career adaptability linking work stressors and counterproductive work behavior. *Frontiers in Psychology*, 10, 1079. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01079>
- Zeelenberg, M., van Dijk, W. W., Van der Pligt, J., Manstead, A. S., Van Empelen, P. & Reinderman, D. (1998). Emotional reactions to the outcomes of decisions: The role of counterfactual thought in the experience of regret and disappointment. *Organizational Behavior And Human Decision Processes*, 75(2), 117-141. <https://doi.org/10.1006/obhd.1998.2784>

EXTENDED SUMMARY

One of the most common trends among university students is academic procrastination. Determining the variables related to academic procrastination will be one of the important guides in the applications to reduce students' academic procrastination tendencies. In this context, this study aimed to examine the mediating role of career adaptability in the relationship between university students' career decision regrets and academic procrastination. This research was designed in the correlational model, which is one of the quantitative research designs. The participants of the research consisted of 304 undergraduate students studying at Niğde Ömer Halisdemir University. 193 of the participants were female and 111 were male. The age range of the students varies between 17 and 29 and the average age is 20.38. Convenient sampling method was used to determine the participants. Before the data were collected, all participants read the brief informative form about the purpose and content of the study. In addition, the participants were informed about the confidentiality of the data and the instructions on how to respond to the scales were conveyed to the participants via the form. All of the participants gave their written informed consent. No personally identifiable information was requested from the participants. The study was performed under the Declaration of Helsinki and was approved and registered by the Ethics Committee of Çukurova University. Career Decision Regret Scale, Career Adaptability Scale-Short Form and Academic Procrastination Scale were used to collect data. Pearson correlation analysis was applied to examine the relationships between career decision regret, career adaptability and academic procrastination, which are research variables. Structural equation model based on bootstrap method was used to examine the mediating role of career adaptability in the relationship between career decision regret and academic procrastination. Data analysis was done using SPSS 25.0 and AMOS Graphics 24 programs. In the study, Pearson correlation analysis was performed to reveal whether there were significant relationships between the variables. The findings obtained as a result of this analysis revealed that there is a positive relationship between university students' academic procrastination scores and career decision regret scores, and a negative significant relationship between career adjustment scores. In addition, it has been observed that there is a negative significant relationship between career decision regret and career adaptability. As a result of the structural equation modeling, the path coefficients between career decision regret and career adjustment and between career adaptability and academic procrastination were found to be statistically significant. In addition, the path coefficient between career decision regret and academic procrastination was found to be statistically significant. On the other hand, the relationship between career decision regret and academic procrastination was not statistically significant after career adaptability was included in the model. In other words, career adaptability was found to have a significant full mediating role in the relationship between career decision regret and academic procrastination. Career decision regret and career adaptability explain 42% of the variation in academic procrastination.

In this study, the relationships between university students' career decision regrets, career adaptability and academic procrastination were examined. Findings from the study revealed that career decision regret and career adaptability were associated with academic procrastination. In addition, it was concluded that career adaptability as a mediating role in the relationship between career decision regret and academic procrastination. University period is a period that includes important career development tasks for individuals and where various competencies should be developed (Super, 1980). The choice of profession is made during this period. However, the individual's regret about his career choice may cause him not to fulfill the requirements such as managing his career, adapting to changes and planning his future. Because the feelings that individuals have about their career decisions can have an impact on their career adjustment (Wilkins et al., 2014). As a matter of fact, studies showing that negatively expressed emotions are associated with a decrease in career adjustment support this situation (Ginevra et al., 2016; Yu et al., 2019). On the other hand, studies in the literature show that; Curiosity, interest (Gröpel & Steel, 2008), control (Muraven et al., 2000; Steel, 2007) and confidence (De la Fuente, 2021), which are components of career adaptability, can be a variable in relation to individuals' academic procrastination. In addition, career adaptability is a self-efficacy to focus on the future of the individual and adapt to changes in his career (Savickas & Porfeli, 2012). Contrary to procrastination, an individual's concern for his future and his adaptive attitude can be motivating for timely fulfillment of duties and requirements (Gröpel & Steel, 2008). The structure of career adaptability, which has been revealed in the light of past research and theoretical basis, related to career decision regret and academic procrastination is the source of its serving as a mediator in this relationship.